

## Geesten oproepen helpt mensen niet verder

Bijna-doodervaringen en contacten met overledenen hebben ons in hun ban. Het boek van de gepensioneerde cardioloog Pim van Lommel, waarin hij een wetenschappelijke visie geeft op de bijna-doodervaring, beleeft herdruk op herdruk. Het medium Char kluistert bij de door haar gelegde contacten met overleden familieleden velen aan de buis. Deze belangstelling voor gene zijde is niet nieuw, maar lijkt de laatste tijd wel te zijn opgeleefd. Dat heeft waarschijnlijk onder andere te maken met het feit dat dit lange tijd het domein was van de kerken. Met de kerkverlating is de belangstelling voor deze zaak blijkbaar niet minder geworden en is men zelf op onderzoek uitgegaan. Daarbij gaat men veel verder dan de kerk doorgaans leert en toelaatbaar acht. Die terughoudend van de kerk is wel ergens op gebaseerd en kan men niet afdoen als angst voor het onbekende of zucht om alles zelf onder controle te houden. In ieder geval is het duidelijk dat wat de Bijbel en dan met name het Oude Testament hierover zegt op zijn minst te denken geeft.

## Verbod

De wetten van Mozes laten er geen twijfel over bestaan: oproepen van doden en raadplegen van dodengeesten is uit den boze. Het wordt zelfs over één kam geschoren met kinderoffers (Deuteronomium 18:9-12; zie ook 2 Koningen 21:6). Het verhaal van Saul in 1 Samuël 28 over de contacten met een dode is iets minder stellig en juist daardoor misschien nog wel overtuigender. Saul had volgens Gods gebod alle dodenbezweerders het land uit gezet. Op een gegeven moment wil hij echter zielsgraag contact met zijn profetische leidsman Samuël. Die is echter overleden. In zijn wanhoop neemt Saul daarom zijn toevlucht tot een vrouw die de gave heeft om als medium te kunnen fungeren. Haar kundigheid en dus ook de mogelijkheid om met de doden in contact te treden wordt in dit Bijbelverhaal niet in twijfel getrokken. Net als Char weet Saul ook meer over de dode en over Saul te zeggen dan hij zelf aan haar had verteld. De opgeroepen dode is duidelijk ook niemand minder dan Samuël zelf. Het verhaal maakt vervolgens echter ook duidelijk dat heel deze seance uiteindelijk niets zinnigs oplevert. Saul krijgt slechts te horen wat hij allang wist en wordt nu met zijn neus op de onverbiddelijke feiten gedrukt. Na afloop is hij er slecht aan toe. Ook de profeet Jesaja laat zien hoe mensen soms kunnen vluchten in dodenbezweering. In Jesaja 8 wordt beschreven hoe angstig het volk reageert op de dreigende komst van de machtige, wrede Assyrische legers. Tot overmaat van ramp zwijgt God, omdat zijn volk al lange tijd aangegeven had toch niet te willen luisteren. Nu het te laat is neemt men dan zijn toevlucht tot de dodenbezweerders. Het is begrijpelijk maar ook zinloos, zo maakt de profeet duidelijk. Je zult weinig meer vernemen dan vaag gepiep en gemompel (vers 19). Laat men liever toch weer de moeite nemen om zich te verdiepen in de wet van Mozes en zich te stellen onder het gezag van de profeten die deze wet toepassen op het heden (vers 20).

## Bijna dood

Men kan eenvoudig parallellen trekken met het optreden van Char. Zij heeft net als de vrouw uit het verhaal over Saul ongetwijfeld bijzondere gaven, maar men kan zich ook afvragen of wat zij de mensen via de omweg van het dodenrijk te melden heeft meer biedt dan dat wat mensen ook wel uit zichzelf zouden kunnen of moeten bedenken. In zekere zin geeft zij de mensen slechts terug wat zij zelf ook al konden weten of wat zij graag zouden willen horen. Er lijkt weinig ruimte te zijn voor nieuw, kritisch inzicht.

Hoewel het in de bijna-doodervaringen om iets anders gaat dan bij Char, is er in deze toch wel een overeenkomst. Het valt op dat in de publiciteit vooral het positieve van deze ervaringen wordt benadrukt. Wie ermee te maken krijgt wordt er door bemoedigd, is niet bang meer voor de dood en heeft ook een heel andere kijk op het leven met meer oog voor wat echt belangrijk is. Dat is inderdaad heel indrukwekkend, maar het heeft ook iets eenzijdigs. Er zijn ook ervaringen bekend van mensen die op de grens van leven en dood heel beangstigende dingen beleefden. Was dat dan een voorsmaak van de hel? Waren die mensen slechter dan de mensen die mooie dingen ervoeren? Worden we zo deelgenoot van een soort voorlaatste oordeel?

Zowel deze negatieve als de positieve ervaringen roepen de vraag op naar de relatie met het geloof in God. Bij de genoemde teksten uit het Oude Testament was dat ook al een thema: wie heeft het uiteindelijk voor het zeggen? Staat een mens slechts open voor wat hij/zij graag wil horen? Is er ook nog een kritische, gezaghebbende instantie buiten ons?

### Ander geluid

In plaats van deze vragen al te snel en daardoor weinig overtuigend te beantwoorden met een afhoudend, traditioneel kerkelijk oordeel, is het goed om ook eens te letten op aan ander geluid in de Bijbel. We vinden in het Oude Testament namelijk ook een opmerkelijk positieve benadering van de dode en hun invloed op het leven. Dat gebeurt in de verhalen over Elia en Elisa. In 2 Koningen 2 wordt verteld hoe Elia op het eind van zijn leven ten hemel vaart in een wagen van vuur, getrokken door paarden van vuur. Wanneer zijn opvolger Elisa later in het nauw wordt gebracht door een vijandelijk leger, wordt hij op wonderbaarlijke wijze bijgestaan door een hemelse legermacht van vurige paarden en wagens (2 Koningen 6:17). Het een heeft onmiskenbaar te maken met het ander en het laat zo iets zien van een binnen de Bijbel geaccepteerd beeld van het voorgeslacht dat vanaf gene zijde de levenden bijstaat. Het blijkt dus ook mogelijk zoiets te verbinden met het geloof in de God van Israël. Heel belangrijk in deze is dat juist Elia in zijn doen en laten, in leven en sterven, had laten zien dat God bij hem op de eerste plaats komt en hem daarbij ook wegen had gewezen die hij uit zichzelf niet zou zijn gegaan.

Dat geeft ook nu nog te denken en is op zijn minst aanleiding om de belangstelling voor dat wat zich afspeelt op de grens van leven en dood serieus te nemen.